

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Marcin Łukasz Filipowicz

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe / artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskani oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

a) tytuł zawodowy magistra nauk prawnych, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, 2000 rok;

b) tytuł zawodowy magistra filologii słowiańskiej (z wyróżnieniem), Instytut Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Warszawskiego, 2001 rok;

c) stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, specjalność literaturoznawstwo czeskie i słowackie, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, 2005 rok, rozprawa doktorska na temat: *Czeskie i słowackie pisarki II połowy XIX wieku*, na mocy uchwały Rady Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 11.01.2006 r. rozprawa została wyróżniona.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych / artystycznych.

a) od 01.09.2005 do dziś – zatrudniony w Katedrze Języka Czeskiego i Literatury Uniwersytetu Hradec Králové (Republika Czeska) na stanowisku asystent;

b) od 10.10.2005 do dziś – zatrudniony w Instytucie Sławistyki Zachodniej i Południowej Uniwersytetu Warszawskiego na stanowiskach: pracownik inżynieryjno-techniczny, asystent, adiunkt

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.).

Za osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) wskazuję monografię pt. *„Panowie bądźmy Czechami, ale nikt nie musi o tym wiedzieć...” Wzorce męskości w kulturze czeskiej XIX w.* (Kraków 2013: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, ISBN: 978-83-233-3535-1, ss. 298).

Celem przedkładanej monografii jest prześledzenie czeskich dziewiętnastowiecznych wzorców męskości z uwzględnieniem różnych uwikłań kulturowych czeskiego projektu narodowego. Publikacja ta stanowi kontynuację moich wcześniejszych zainteresowań badawczych, które od samego początku mojej pracy naukowej koncentrowały się wokół problematyki różnych aspektów płci kulturowej. Jej podstawę metodologiczną stanowią studia męskości (*men's studies / masculinity studies*), czerpiące impulsy z zainicjowanej w ostatnim czasie przez Germana Ritza debaty na temat wyczerpywania się potencjału studiów genderowych na gruncie polskiej humanistyki. Podążając tropem wyznaczonym przez badacza, przyjąłem, że impulsem przełamującym ten potencjalny impas może być połączenie kategorii gender i nacjonalizmu. Zwłaszcza badanie konstytuowania się i wykorzystywanie porządku płciowego w procesach emancypacji mniejszych środkowoeuropejskich narodów może w moim przekonaniu stanowić próbę zrewidowania schematów myślenia o płci kulturowej ukształtowanych w ramach studiów genderowych. W książce stawiam pytanie, czy nacjonalizm zawsze korzysta z identycznej koncepcji męskości, którą wstępnie możemy oznaczyć jako militarnie-hegemoniczną? Czeski przypadek, w moim odczuciu, dostarcza tu ciekawego przykładu odmiennego rozłożenia akcentów w ramach relacji między męskością a nacjonalizmem.

Do zrozumienia kształtu wzorca męskości produkowanego przez czeski dyskurs narodowy XIX wieku za metodologiczny punkt wyjścia uznałem projekt analizy zaproponowany przez Reawyn Connell. Jej zdaniem męski model płciowości jest zawsze wynikiem ścierania się systemów relacji i nieuniknionej porażki jednej z historycznych alternatyw. Rezultatem tej logiki przeciwieństw jest pojęcie męskości protestującej (*protest masculinity*), którą badaczka rozumie jako koncept zmarginalizowanej męskości, ale jednocześnie przejmującej elementy męskości hegemonicznej i przerabiającej je na własne potrzeby. Skonstruowaną w ten sposób binarną opozycję – hegemoniczny (dominujący) / protestujący (alternatywny), uzupełniłem o twierdzenia Sally Robinson, według której nie stanowi ona alternatywy dla rozumienia męskości w ramach jednoznacznego i upraszczającego rzeczywistość społeczną paradygmatu ciemiężyciel / ofiara. Zdaniem Robinson należy wychodzić poza ową opozycję i skoncentrować się na pytaniach o współuczestnictwo i opór. Taka zmodyfikowana perspektywa wydała mi się bardziej adekwatna do opisu kształtowania się czeskich narodowych wzorców męskości w ramach monarchii habsburskiej.

W książce przyjąłem założenie, że do zrozumienia konstrukcji czeskiej dziewiętnastowiecznej męskości oraz jej relacji z nacjonalizmem, niezbędne jest podjęcie próby rekonstrukcji hegemonicznego „innego”. Miałem jednak przy tym świadomość złożoności ówczesnej sytuacji kulturowej, w odniesieniu do której nie można mówić o binarnej opozycji. Starałem się zatem nakreślić ową złożoność, którą określiłem jako czesko-niemiecko-austriacki splot i wskazałem na niejednoznaczność opozycji czeskości i niemieckości w modelu czeskiej kultury odrodzeniowej oraz na istnienie dwóch odmiennych projektów niemieckiej dominacji polityczno-kulturowej, z której każdy oferował inny wzorzec hegemonicznej męskości. Biorąc powyższe pod uwagę, założyłem, że kształtowanie treści narodowego wzorca męskości mogło być między innymi istotnym elementem treści przekazywanych na różnych poziomach dyskursu w procesie czeskiej agitacji narodowej. Koniecznym wydało mi się również postawienie pytań, czy na przestrzeni XIX wieku mamy do czynienia z jedną czeską narodową męskością, kształtowaną w sytuacji protestu, czy też z wieloma jej konstrukcjami, czy dyskurs wykluczonych w wyniku podrzędności etnicznej jest wyłącznie dyskursem unifikującym w imię haseł narodowej jedności, czy też dopuszczającym polifoniczność kulturowych konstrukcji płciowości. Dlatego też z jednej strony w książce skupiam się na zapotrzebowaniu na jedność narodowej formacji, w tym też jedność narodowej męskości, będące dziedzictwem okresu pierwszych dziesięcioleci odrodzenia narodowego. Z drugiej zaś strony starałem się pokazać, jak wraz z rozwojem czeskiego ruchu narodowego w II połowie XIX wieku pojawiały się nowe formy dyskursu, które przełożyły się na zróżnicowanie narracji konstruujących męskosc.

Układ przeprowadzonej przeze mnie w książce analizy oparty jest na kryterium chronologii przy jednoczesnym uwzględnieniu różnych typów dyskursu, w moim przekonaniu kluczowych dla określonych etapów rozwoju czeskiego dziewiętnastowiecznego ruchu narodowego.

W pierwszym rozdziale skoncentrowałem się na I połowie XIX wieku, czyli okresie odrodzenia narodowego, o którym zwykle się mówi, iż miało filologiczny charakter. Dla tego etapu typowe jest wzmożone zainteresowanie przywracaniem do funkcji komunikacji kulturowej językiem czeskim. W związku z tym moje zainteresowanie skierowane było na dyskurs lingwistyczny, czyli przede wszystkim teksty naukowe i paranaukowe, ale także w pewnym stopniu publicystyczne i literackie, które poruszały kwestie lingwistyczne. Na ich podstawie starałem się pokazać, że ze stosunku do języka można się również wiele dowiedzieć

o rozumieniu męskości przez czeskich budzicieli. Wyszedłem z założenia, że w rekonstruowany wzorzec męskości wpisana będzie silna ambiwalencja uczuć mężczyzn przynależnych do czeskiej „protoelity”, podrzędnej względem struktur władzy i posługującej się językiem, który nie wykształcił jeszcze wszystkich funkcji komunikacyjnych. Przeprowadzona analiza dyskursu lingwistycznego doprowadziła mnie do wniosku, że niewiele jest wypowiedzi dowodzących męskiego charakteru języka czeskiego. Wprost przeciwnie, dominuje podkreślanie jego cech uznawanych za kobiece (takich jak: śpiewność, emocjonalność i uczuciowość, miękkość i delikatność). Jest to sytuacja, która w moim przekonaniu nie ułatwiała czeskim budzicielom tworzenia hegemonicznego męskiego wzorca, znajdującego potwierdzenie w języku. Zmuszała natomiast do wypracowania takich strategii argumentacyjnych, które przekonywałyby, że ten niemęski język, jest jednak męski. Rozdział ten poświęcony jest zatem tropieniu i analizowaniu tychże strategii, które określiłem jako: defeminizacja kobiecości języka, maskulinizacja języka i jego użytkowników oraz demaskulinizacja przeciwników czeszczyzny.

Drugi rozdział poświęciłem obrazowi czeskiej narodowej męskości wyłaniającemu się z literatury pięknej, a konkretnie z prozy okresu wzmożonej agitacji narodowej trwającej w przybliżeniu od lat 30. do końca lat 70. XIX wieku. Ten typ dyskursu można potraktować jako podstawowe medium kształtujące w tym czasie czeską tożsamość narodową opartą na przynależności etniczno-językowej. Kategoria męskości nie była w tych tekstach wyraźnie widoczna (w przeciwieństwie do literatur zachodnich), co można uznać za specyficzną cechę odróżniającą męskość protestującą od hegemonicznej. W tej części książki skoncentrowałem się na utworach zarówno pisarzy kanonicznych, takich jak Josef Kajetán Tyl, Vítězslav Hálek czy Alois Jirásek, jak też sytuujących się na bliższych lub dalszych obrzeżach kanonu: Karel Sabina, Gustav Pflieger-Moravský czy też Alois Vojtěch Šmilovský. Przeanalizowałem je w kilku aspektach: zależności między czeską narodową męskością a uczuciem i czynem, relacji między czeską tożsamością narodową a publiczną reprezentacją męskości, relacji między męskością a życiem rodzinnym oraz relacji między męskością narodową a honorem. Swoiste antidotum na zawartą w tych tekstach wizję męskości protestującej dostrzegłem jednak w powieściach historycznych, które projektują model narodowej męskości niezłomnej, odważnej, aktywnej i wojowniczej. W moim przekonaniu zainteresowanie historyzmem dokonywało projekcji takiej pożądanej męskości w czasy historyczne, skoro jej literackie wykreowanie nie było w warunkach tematyki współczesnej możliwe.

Trzeci rozdział dotyczy okresu od lat 70. XIX wieku do jego zmierzchu, kiedy to czeski ruch narodowy wszedł w fazę umasowienia. Sądzę, że wejście w fazę masowej komunikacji kulturowej przyczyniło się do wewnętrznego zróżnicowania monolitycznego do tego czasu projektu czeskiej idei narodowej. W rozdziale tym starałem się pokazać, w jaki sposób owa dyferencjacja przełożyła się na wyprodukowanie dwóch przeciwstawnych wzorców narodowej męskości przez dwa odmienne typy dyskursów masowych – publicystykę związaną z dynamicznie rozwijającym się związkiem gimnastycznym Sokol (Sokół) oraz rozrywkową literaturę popularną. Z jednej strony bowiem, czeski nacjonalizm ulegał maskulinizacji, tworząc projekt militarnej męskości sokolskiej, z drugiej natomiast, w literaturze popularnej, krystalizował się typ męskiego antybohatera, który na stałe zakorzenił się w czeskiej powszechnej świadomości, wpływając na kształt narodowego autostereotypu.

W ostatnim rozdziale książki podejmuję z kolei próbę zestawienia opisanych w poprzednich rozdziałach dyskursywnych konstrukcji męskości z rekonstrukcją ich „rzeczywistego” funkcjonowania, dokonaną na podstawie literatury pamiętnikarskiej. Dokonanie takiej konfrontacji było w moim odczuciu bardzo istotne, ponieważ przy badaniu wzorców kulturowych, zwłaszcza historycznych, niezbędne jest zdawanie sobie sprawy z możliwości zaistnienia swoistego „pęknięcia” pomiędzy zaleceniem kulturowym a realizowanym działaniem. W rozdziale tym skonfrontowałem obrazy zawarte w tekstach wspomnieniowych z wzorcami męskości wykreowanymi przez poszczególne dyskursy.

Przeprowadzona w przedkładanej książce analiza tworzonych przez czeskie piśmiennictwo XIX wieku wzorców męskości i ich realizacji wykazała, że do opisu sytuacji mężczyzn uczestniczących w emancypującej się kulturze narodowej w ramach ponadnarodowego państwa znacznie bardziej adekwatny jest model badawczy zaproponowany przez Sally Robinson. Kategorie męskiego współuczestnictwa i oporu wobec wzorca hegemonicznego wydają się być dużo bardziej produktywne niż tworzenie binarnych opozycji nawet przy założeniu, że wzorzec protestujący modyfikuje i przekształca na własne potrzeby wzorzec hegemoniczny.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych.

a) autorstwo i współautorstwo publikacji

Początki mojej pracy naukowej (2001 rok) charakteryzują się dużą różnorodnością tematyczną i metodologiczną. W tamtym czasie publikowałem wyniki moich studenckich jeszcze zainteresowań badawczych, które miały dość szeroki zakres, poczynając od socjologii prawa, przez antropologię kultury, skończywszy na kulturoznawstwie sławistycznym ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska czesko-słowackiej wzajemności kulturowej i jej realizacji w XIX i XX wieku. Wraz z podjęciem studiów doktoranckich moje zainteresowania badawcze uległy metodologicznemu sprecyzowaniu, u podstaw którego stanęły feministyczna krytyka literacka i coraz dynamiczniej rozwijające się wówczas w Polsce studia genderowe. Moim głównym celem badawczym stało się ponowne odczytanie w duchu wykorzystującej literaturoznawczy feminizm i studia genderowe hermeneutyki podejrzeń twórczości najważniejszych czeskich i słowackich pisarek tego okresu - Boženy Němcovej, Karolíny Světlej, Terézy Novákovej, Eleny Maróthy-Šoltésovej i Terezii Vansovej. Do czasu obrony rozprawy doktorskiej, która miała miejsce w grudniu 2005 roku, jak też bezpośrednio potem, udało mi się opublikować szereg artykułów w językach polskim, czeskim i angielskim w czasopismach, w tym również w czasopismach z listy ERIH („Česká literatura” i „Slovo a smysl”), i tomach zbiorowych, które dotyczyły szerszej problematyki rozwoju feminizmu w Czechach i na Słowacji oraz częściowo prezentowały wyniki badań interesującej mnie twórczości.

Zwieńczeniem tego etapu moich badań było wydanie książki, która powstała na bazie rozprawy doktorskiej. Została ona opublikowana w dwóch wersjach językowych – czeskiej i polskiej – *Roditelky národů. Z problematiky české a slovenské ženské literární tvorby 2. poloviny 19. století* oraz *Urodzić naród z problematyki czeskiej i słowackiej literatury kobiecej II poł. XIX wieku*. Stanowiła ona próbę ponownego odczytania twórczości wspomnianych wcześniej najważniejszych czeskich i słowackich autorek XIX wieku przy wykorzystaniu ustaleń badawczych krytyki feministycznej i studiów genderowych.

Pierwszy z rozdziałów książki dotyczył kwestii przyjęcia przez czeską i słowacką dziewiętnastowieczną krytykę literacką pierwszych piszących kobiet. Analiza przeprowadzona w tym rozdziale uzasadniała twierdzenie, że kobieta - autorka była przez dziewiętnastowieczną czeską i słowacką krytykę literacką traktowana znacznie bardziej przychylnie w porównaniu ze stanowiskiem krytyki literackiej innych literatur europejskich. Kolejny rozdział był poświęcony tropieniu kobiecości na poziomie organizacji tekstu literackiego. Składał się on z dwóch części. W pierwszej z nich przeprowadziłem analizę

języka niektórych dzieł Boženy Němcovej w kontekście projektu *écriture féminine*. W drugiej części rozdziału przedmiotem mojego zainteresowania stała się zależność między kobiecym gender a poetykami poszczególnych gatunków literackich, zarówno tych uznawanych w literaturze przedmiotu za tradycyjnie „kobiece”, jak i tych, które zwykle uznawać się za „męskie”. Ostatnie dwa rozdziały pracy poświęcone zostały zbadaniu specyfiki tematyki kobiecej tożsamości i macierzyństwa, która została podjęta w czeskiej i słowackiej literaturze wraz z pierwszymi piszącymi kobietami. W pierwszym przypadku przedmiotem badania była relacja między oficjalnymi modelami kobiecej płci kulturowej, jakie stworzyły czeska i słowacka kultura odrodzeniowa a poszukiwaniami przez autorki odpowiedzi na pytanie, kim jestem jako kobieta. Badanie tematu macierzyństwa zostało ukierunkowane na sprawdzenie, w jaki sposób autorki w swoich tekstach reagowały na zrodzony w XIX wieku ideał miłości macierzyńskiej oraz w jakim stopniu obraz macierzyństwa w ich twórczości jest odtworzeniem tego ideału, a w jakim zapisem rzeczywistego doświadczenia egzystencjalnego.

Zastosowanie osiągnięć feministycznej krytyki literackiej do badania twórczości znanych czeskich i słowackich pisarek XIX wieku, przyniosło dwa zasadnicze rezultaty. Po pierwsze zarysowała się konfrontacja zachodniej metody badawczej z lokalną tradycją literacką. Po drugie „nowa” metoda badawcza pozwoliła na przewartościowanie dotychczasowych interpretacji twórczości powszechnie znanych autorek oraz spojrzenie na ich miejsce w historii obu literatur z innej perspektywy. Przede wszystkim umożliwiła ona uświadomienie sobie szczególnej pozycji kobiety – autorki w ramach literatury odrodzeniowej. Książka doczekała się kilku pozytywnych recenzji w czasopismach naukowych.

W kolejnych latach kontynuowałem badania poświęcone problematyce genderowej w kulturze czeskiej, które dotyczyły trzech obszarów tematycznych: ojcostwa jako fenomenu kulturowego, przejawów mizoginii w literaturze oraz relacji między męskością a nacjonalizmem.

Jeśli chodzi o pierwszy z tych obszarów w roku 2008 realizowałem wspólnie z dr Joanną Królak projekt badawczy *Zachodniosłowiańskie modele ojcostwa* oparty na współpracy między Instytutem Sławistyki Zachodniej i Południowej Uniwersytetu Warszawskiego a Katedrą Języka Czeskiego i Literatury Uniwersytetu Hradec Králové (Republika Czeska). Efektem tego projektu było zorganizowanie konferencji naukowej oraz wydanie tomu

studiów w dwóch wersjach językowych czeskiej i polskiej - *Od patriarchy k tatínkovi. Západoslovanské modely otcovství* oraz *Między patriarchą a tatą. Zachodniosłowiańskie modele ojcostwa*. Ramy czasowe projektu objęły okres od początku XIX wieku do czasów współczesnych, natomiast przebadany przez autorów poszczególnych artykułów materiał stanowiły szeroko rozumiane teksty kultury, zarówno pisemne, jak i ustne. Moim osobistym wkładem w tom był artykuł poświęcony uchwyceniu przemian postrzegania ojcostwa w socjalistycznej Czechosłowacji w II poł. XX wieku na podstawie poezji Františka Hrubína i Karela Šiktanca. Problematyce ojcostwa w literaturze poświęciłem jeszcze jeden artykuł dotyczący semantyki przestrzeni, w której poruszają się tzw. „nowi ojcowie“, pojawiający się coraz częściej w czeskiej i polskiej prozie najnowszej.

Badaniu przejawów mizoginii w literaturze czeskiej XIX wieku poświęciłem dwa artykuły. Szczególnie interesował mnie pod tym kątem okres modernizmu, który w literaturze przedmiotu uznawany jest za czas erupcji postaw mizoginicznych w kulturze europejskiej. Moim celem było przebadanie czeskiej poezji tego okresu, żeby stwierdzić, czy zjawisko to występuje również na gruncie czeskim. Wynikiem mojego badania było ustalenie, że motywy mizoginiczne nie są w tej twórczości obecne, a wręcz przeciwnie, u wielu poetów pojawiają się wątki profeministyczne i emancypacyjne. Jeden z artykułów poświęconych tej problematyce miałem okazję zaprezentować na szerszym międzynarodowym forum naukowym podczas konferencji *Gender and Modernity in Central Europe* zorganizowanej w 2008 na University of Ottawa w Kanadzie.

Jednocześnie od 2007 roku systematycznie pracowałem nad trzecim obszarem moich zainteresowań, czyli zależnością między męskością i nacjonalizmem oraz realizacją tej zależności na gruncie czeskiej kultury. Wstępnym rozpoznaniem problematyki poświęciłem kilka artykułów w językach polskim, czeskim i angielskim. Ważnym doświadczeniem z tego okresu była dla mnie możliwość uczestnictwa w projekcie badawczym Instytutu Badań Literackich PAN *Płeć w kulturze. Encyklopedia* (2010-2013) kierowanym przez prof. Marię Janion, w ramach którego zredagowałem hasło *Men's studies*.

Zwieńczeniem mojego początkowego zainteresowania studiami męskości jako podstawą metodologiczną do nowego odczytania czeskiej kultury XIX wieku była napisana wspólnie z doc. Aleną Zachovą z Katedry Języka Czeskiego i Literatury Uniwersytetu Hradec Králové książka *Rod v memoárech. Případ Hradec Králové*. W książce tej moje dotychczasowe zainteresowania zostały rozszerzone o problematykę rekonstrukcji indywidualnej pamięci

uczestników procesu historycznego. Punktem wyjścia do napisania tej pracy było zgromadzenie obszernego (około 80 pozycji) korpusu tekstów pamiętnikarskich i wspomnieniowych związanych z miastem Hradec Králové, które posłużyły nam do rekonstruowania pamięci płci kulturowej w sferach publicznej i prywatnej. Kompleksowo potraktowana problematyka płciowości, obejmująca męskość i kobiecość, pozwoliła nam też lepiej uchwycić relacje pomiędzy porządkiem płciowym a nacjonalizmem. Pomimo tego, iż książka ma charakter studium przypadku związanego z konkretną lokalną społecznością, to mówi ona jednak dużo o całym czeskim projekcie narodowym tego okresu. Książka składa się z trzech rozdziałów, z których dwa pierwsze są w dużej mierze mojego autorstwa. Pierwszy rozdział pt. *Meandry memoárů* – poświęcony jest teoretycznym aspektom czytania literatury pamiętnikarskiej. W drugim rozdziale zatytułowanym *Rod ve veřejné dimenzi* skoncentrowaliśmy się na śledzeniu w zapisach pamiętnikarskich sposobów konstruowania czeskiej męskości w przestrzeni austriackiego szkolnictwa państwowego. Wyszliśmy w nim tezę, że była ona tworzona w oparciu o swoistą schizofrenię, polegającą na rozbieżności między udawaną lojalnością a niechęcią wobec austriackiego porządku państwowego, w której musieli żyć zarówno dyscyplinujący i przekazujący hegemoniczny męski kod profesorowie, jak też dyscyplinowani uczniowie. W rozdziale tym podjęta została jeszcze tematyka oddziaływania na środowisko młodej czeskiej męskiej elity szeroko opisywanego w literaturze przedmiotu (Elaine Showalter, Jacques Le Rider) zjawiska tzw. wiedeńskiego kryzysu męskości. Na podstawie badanych wspomnień ustaliliśmy, że nie miało ono prawie żadnego oddziaływania na czeską młodzież, która ulegała wręcz odwrotnym proemancypacyjnym wpływom Tomasza Garrigue’a Masaryka i Josefa Svatopluka Machara. Ostatni rozdział pt. *Rod v soukromé dimenzi* poświęcony jest konfrontacji obrazu rodziny, kobiecości i procesu emancypacji zawartego we wspomnieniach mężczyzn i bardzo nielicznych wspomnieniach kobiet. Na podstawie badanych tekstów kobiecych udało nam się ustalić, że opisana we wcześniejszym rozdziale postawa profeministyczna pozostawała na poziomie deklaracyjnym i z rzeczywistym zachowaniem głoszących ją mężczyzn miała niewiele wspólnego. Książka została pozytywnie przyjęta przez recenzentów i uznana za pionierską w dziedzinie historycznych studiów genderowych i jedną z nielicznych, które na gruncie czeskiej humanistyki kompleksowo wykorzystują gender jako kategorię analityczną.

W roku 2010 uzyskałem trzyletni grant Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na realizację projektu badawczego *Wzorce męskości w kulturze czeskiej XIX wieku*. W trakcie prac

nad realizacją projektu publikowałem częściowe wyniki swoich badań w formie artykułów naukowych w językach polskim i czeskim w czasopismach naukowych, w tym w czasopismach z listy ERIH.

Aktualnie kontynuuję badania problematyki pamięci, płci kulturowej i nacjonalizmu. Mam ku temu sposobność w ramach współpracy zespołowej z dr. Maciejem Falskim i dr. Anną Kobylińską z Instytutu Sławistyki Zachodniej i Południowej Uniwersytetu Warszawskiego nad finansowanym przez Narodowe Centrum Nauki projektem *Słowiańskie narracje peryferyjne wobec monarchii i narodu*. Pierwszym efektem tej współpracy jest opublikowanie przez każdego z członków naszego zespołu artykułu w języku angielskim w znajdującym się na liście ERIH czasopiśmie „Acta Poloniae Historica” poświęconego słowiańskim reakcjom na austriackie przemiany konstytucyjne z lat 1860-1. Artykuł mojego autorstwa koncentrował się na konfrontacji oficjalnych narracji historiograficznych dotyczących tych przemian z indywidualnymi czeskimi narracjami pamiętnikarskimi.

Od początku pracy naukowej publikowałem również okazjonalnie drobne teksty informacyjne i recenzje w czasopismach, a także wykonywałem przekłady naukowe.

Łącznie opublikowałem do tej pory: 1 własną książkę w dwóch wersjach językowych - polskiej i czeskiej, 1 książkę we współautorstwie w języku czeskim, 35 własnych artykułów naukowych, z czego 5 w dwóch wersjach językowych polskiej i czeskiej albo polskiej i angielskiej, w tomach zbiorowych i czasopismach naukowych, w tym 8 artykułów w czasopismach z listy ERIH, 2 artykuły naukowe we współautorstwie w tomach zbiorowych, w tym 1 w dwóch wersjach językowych – polskiej i czeskiej, 7 recenzji w czasopismach, w tym 4 recenzje w czasopismach z listy ERIH. Byłem współpomysłodawcą i współredaktorem jednego tomu studiów zbiorowych w dwóch wersjach językowych – polskiej i czeskiej. Wykonałem również 7 przekładów naukowych z języków czeskiego i słowackiego.

b) cytowania

8 moich prac znajduje się w bazie danych Web of Science. Liczba cytowań na podstawie Web of Science wynosi: 0. Prace mojego autorstwa bądź współautorstwa były natomiast do tej pory cytowane w 20 następujących publikacjach:

- J. Matonoha, *Ženské psaní jako inscenace limit textu*, „Česká literatura” 2/2008;
- J. Matonoha, „*Neviditelné jistoty*.” *Postava a motivika otce v prózách Milady Součkové, Sylvie Richterové a Daniely Hodrové*, w: *Od patriarchy k tatínkovi. Západoslovanské modely otcovství*, red. M. Filipowicz, J. Królak i A. Zachová, Hradec Králové 2008;
- J. Matonoha, *Psaní vně Logocentrismu. Diskurz, gender, text*, Praha 2009;

- P. Mráz, *Fikcia v rukopisnej česky písanej príležitostnej poézii prvej fázy národného obrodzenia na Slovensku*, w: *Légendy a mýty české a slovenské literatury*, red. S. Fedrová a A. Jedličková, Praha 2008, [online: www.ucl.cas.cz/slk/];
- L. Heczková, *Příšící Minervy. Vybrané kapitoly z dějin české literární kritiky*, Praha 2009;
- M. Mikulová, *Závažnost „veselého cestopisu“*. Terézia Vansová: *Pani Georgiadesová na cestách*, „Slovenská literatúra“ 1/2011;
- J. Matonoň, *Mapování českého literárněvědného genderového myšlení*, w: *Česká literatura v perspektivách genderu*, red. J. Matonoň, Praha 2010;
- A. Zachová, *Texty Heleny Čapkové z genderové perspektivy*, w: *Česká literatura v perspektivách genderu*, red. J. Matonoň, Praha 2010;
- K. Szymańska, *O gimanstyce w emancypacji kobiet (Tělocvičný spolek paní a dívek pražských)*, w: *Zrozumieć słowiańszczyznę. Prace poświęcone profesor Marii Bobrownickiej w dziewięćdziesiątą rocznicę urodzin*, Kraków 2010;
- S. Holubec, *Svět Václava Holka*, w: V. Holek, *Paměti. Společná cesta české a německé sociální demokracie koncem 19. století*, Praha 2011;
- J. Czaplínska, *Libuše degradovaná a dekonstruovaná*, „Tvar“ nr 15/2012;
- D. Dabert, *Kwestie kobiece w czesko-słowackiej refleksji filmowej po 1989*, „Porównania“, nr 6/2009;
- J. M. Zabielska, *Kobiety, mężczyźni, równość*, „Kultura i historia“, nr 20/2011, ISSN 1642-9826.
- R. Švaříčková – Slabáková, *Mýtus šlechty u nás a v nás*, Praha 2013;
- R. Švaříčková – Slabáková, *Od živitele k novému muži?: konstrukce maskulinní identity v biografických vyprávěních mužů*, w: *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti. Koncepty, metody, perspektivy*, red. R. Švaříčková – Slabáková, J. Kohoutová, R. Pavlíčková i J. Hutečka, Praha 2012;
- B. Stelingowska, *Wizja kobiety w literaturze rosyjskiej srebrnego wieku*, w: СЛОВА Ў МОВЕ, МАЎЛЕННІ, ТЭКЦЕ, Brest 2012;
- B. Knotková – Čapková, T. Kynčlová, J. Matonoň, *Úvod: gender jako metodologická kategorie literárních analýz*, w: *Tváří v tvář*, B. Knotková – Čapková a kol., Praha 2010;
- K. Hollý, *K problematike čítania pre ženy z pohľadu slovenského ženského hnutia od poslednej tretiny 19. po začiatok 20. storočia*, „Studia Bibliographica Posoniensia“, 2013;
- J. Mareš, *Český skauting jako důsledek krize maskulinity?*, w: *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti. Koncepty, metody, perspektivy*, red. R. Švaříčková Slabáková, J. Kohoutová, R. Pavlíčková, J. Hutečka a kol., Praha 2012;
- M. Lenderová, *Genderové stereotypy a konstrukt maskulinity ve společenských katechismech*, w: *Konstrukce maskulinní identity v minulosti a současnosti. Koncepty, metody, perspektivy*, red. R. Švaříčková Slabáková, J. Kohoutová, R. Pavlíčková, J. Hutečka a kol., Praha 2012.

c) udział w konferencjach naukowych

Dotychczas brałem udział w 11 krajowych i 15 zagranicznych (np. Uniwersytet Sofijski – Bułgaria, Uniwersytet Śląski w Opawie – Republika Czeska, Uniwersytet Katolicki w Leuven – Belgia, Uniwersytet Zachodnioczeski w Pilźnie – Republika Czeska, Instytut Literatury Czeskiej Akademii Nauk Republiki Czeskiej, Uniwersytet Karola w Pradze – Republika Czeska, Balliol College Oxford University – Wielka Brytania, Uniwersytet Hradec Králové – Republika Czeska, University of Ottawa, Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu – Republika Czeska, Lincoln University Wielka Brytania) konferencjach naukowych. Na zdecydowanej większości z nich prezentowałem wyniki swoich badań. W dwóch studencko-doktoranckich konferencjach brałem udział w charakterze prowadzącego obrady i osoby sprawującej nadzór pedagogiczny. Byłem również organizatorem 2 konferencji naukowych – *Procesy autoidentyfikacji na obszarze kultur środkowoeuropejskich po roku 1918*, 14-15.05.2007, Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej, Uniwersytet Warszawski oraz *Od praotce k*

tatínkovi. Západoslovanské modely otcovství, 03-04.09.2008, Uniwersytet Hradec Králové - Republika Czeska, przy czym w przypadku tej drugiej byłem także jej współpomysłodawcą.

d) nagrody i wyróżnienia

Za działalność naukową otrzymałem 3 nagrody. W 2005 roku nagrodę im. Vladimíra Macury przyznaną przez Instytut Literatury Czeskiej Akademii Nauk Republiki Czeskiej, w roku 2009 nagrodę Rektora Uniwersytetu Warszawskiego za książkę *Urodzić naród*, natomiast w roku 2011 nagrodę Rektora Uniwersytetu Hradec Králové i banku Česká spořitelna a.s. za działalność naukową w roku 2010.

e) kierowanie i udział w projektach badawczych

Dotychczas kierowałem jednym projektem badawczym własnym finansowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego *Wzorce męskości w kulturze czeskiej XIX w.* (numer projektu: NN 103148139, wartość grantu: 47.520,- zł, lata realizacji 2010-2013). Brałem też udział w dwóch projektach finansowanych ze środków zagranicznych. Pierwszym z nich był projekt kierowany przez prof. Joanną Goszczyńską *The Self-identification Processes within Centraleuropean Cultures after 1918*, który uzyskał wsparcie Funduszu Wyszehradzkiego (numer projektu: 10156-2006, wartość grantu: 4.500,- €, rok realizacji 2007), drugim natomiast był projekt realizowany wspólnie z doc. Aleną Zachovą *Genius loci Hradec Králové*, który uzyskał wsparcie Województwa Královéhradeckiego (numer projektu 538/2008, wartość grantu: 50.000,- Kč, lata realizacji 2008-2009). Aktualnie realizuję wspólnie z dr Anną Kobylińską i dr. Maciejem Falskim projekt badawczy *Słowańskie narracje peryferyjne wobec monarchii habsburskiej i narodu* (numer projektu: UMO-2011/03/D/HS2/00826, wartość grantu: 63.000,- zł, lata realizacji 2012-2015).

M. Filipowicz